

Sygn. akt I C 595/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 lipca 2019 roku

Sąd Rejonowy w Kłodzku Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Eliza Skotnicka

Protokolant sekr. sąd. Magda Biernat

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 lipca 2019 roku w Kłodzku

sprawy z powództwa M. D.

przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę 45096,36 zł

I. zasądza od strony pozwanej Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda M. D. 44728,96 zł (czterdzieści cztery tysiące siedemset dwadzieścia osiem złotych 96/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 5 marca 2019 roku do dnia zapłaty,

II. dalej idące powództwo oddala,

III. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda 5872 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powód M. D. wniósł o zasądzenie od strony pozwanej 45096,36 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 5 marca 2019 r. do dnia zapłaty i kosztami postępowania. Uzasadniając roszczenie podniósł, że 27 grudnia 2004 r. pracownicy pozwanego Banku w Oddziale w K. sporządzili dyspozycję zapisu bankowego na wypadek śmierci J. D. na rzecz powoda. Zgodnie z dyspozycją powodowi w przypadku śmierci jego wuja miały zostać wypłacone środki w wysokości maksymalnej kwoty możliwej do wypłaty, obowiązującej w dacie realizacji dyspozycji, określonej w ustawie Prawo Bankowe. Powód zaznaczył, że był wraz z wujem w oddziale banku, pracownik banku sprawdził dowody osobiste zarówno J. D., jak i powoda, a następnie wypełnił druk dyspozycji, który J. D. podpisał. Za sporządzenie dyspozycji pobrano opłatę. J. D. zmarł 6 października 2017r., a jego spadkobiercami są powód i jego brat R. D..

Powód po śmierci swojego wuja zgłosił się do pozwanego banku z zamiarem wypłaty należnej mu dyspozycji na wypadek śmierci. Wówczas dowiedział się, że sporządzona dyspozycja jest nieważna, albowiem powód nie należy do kręgu beneficjentów dyspozycji na wypadek śmierci, gdyż w dacie jej sporządzenia istniały już ograniczenia co do kręgu osób, na rzecz których taka dyspozycja mogła być sporządzona. Powód po uzyskaniu aktu poświadczenia dziedziczenia, stwierdzającego jego prawa do spadku po J. D. otrzymał od pozwanego banku 116193,05 zł tytułem połowy środków zgromadzonych na rachunku bankowym należącym do zmarłego wuja. Drugi spadkobierca – brat powoda R. D. – otrzymał na konto 116 194,38 zł. Powód wskazał, że gdyby sporządzona była ważna dyspozycja, otrzymałby on w ramach jej realizacji 90191,40 zł stanowiącą równowartość kwoty nie większej niż 20- krotne przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorców bez wypłat nagród z zysku ogłaszane przez prezesa GUS za ostatni miesiąc przed śmiercią posiadacza rachunku, które za III kwartał 2017r. wynosiło 4509,57 zł. Stąd w

ramach spadkobrania i tytułem złożonej dyspozycji powód otrzymałby łącznie 161 289,41 zł, uwzględniając że otrzymał 116 193,05 zł, jego strata stanowi 45 096,36 zł.

Strona pozwana Bank (...) S.A. z/s w W. Oddział w K. wniosła o oddalenie powództwa, na koszt powoda. Zarzuciła, że powód nie wykazał, że pracownicy banku w chwili przyjmowania dyspozycji wiedzieli jaki jest stopień pokrewieństwa między składającym dyspozycję a uprawnionym, a tym samym że ponoszą winę za przyjęcie dyspozycji, która okazała się nieważna. Ponadto zdaniem pozwanego powód nie wykazał, że posiadacz rachunku, gdyby wiedział, że dyspozycja na rzecz powoda jest niedopuszczalna, przekazałby bratankowi środki finansowe w inny sposób np. w drodze zapisu testamentowego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. D. 27 grudnia 2004r. pojechał wraz z bratankiem M. D. do Banku (...) S.A. Oddział w K. w celu sporządzenia dyspozycji zapisu bankowego na wypadek śmierci. Pracownica Banku po uprzednim sprawdzeniu dowodu osobistego zapisodawcy J. D. oraz dowodu osobistego jego bratanka M. D. wypełniła druk dyspozycji cz. I posiadacza rachunku indywidualnego w sprawie przeznaczenia wkładu oszczędnościowego na wypadek śmierci, w którym jako uprawnionego do otrzymania maksymalnej kwoty możliwej do wypłaty na dzień realizacji zapisu – w wysokości określonej obowiązującymi w dniu realizacji dyspozycji przepisami ustawy Prawo Bankowe wskazano M. D., ur. (...), syna M. – co do całości kwoty zapisu.

Pracownica banku poinformowała, że nie ma przeszkód do złożenia dyspozycji, nie ustalała przy tym stopnia pokrewieństwa pomiędzy zapisodawcą a zapisobiercą. Druk dyspozycji złożonej przez J. D. nie zawierał obowiązkowej pozycji obejmującej informację o stopniu pokrewieństwa między zapisodawcą i zapisobiercą.

Pracownicy banku nie byli szkoleni w zakresie regulacji Prawa Bankowego dotyczącej zapisów bankowych na wypadek śmierci.

Do ok. 2010r. strona pozwana korzystała z druków w bloczkach samokopiujących, na których w tabeli obejmującej dane osoby zapisobiorcy nie było rubryki dotyczącej stopnia pokrewieństwa pomiędzy zapisobiercą i zapisodawcą. Później, gdy druki były generowane z systemu informatycznego Banku, pracownik zgodnie z treścią druku zamieszczał w dyspozycji dane dotyczące stopnia pokrewieństwa między zapisobiercą i zapisodawcą, a ponadto w celu zweryfikowania oświadczenia zapisodawcy odbierał od niego akt stanu dotyczący zapisobiercy.

Dowód:

- dyspozycja sporządzona przez J. D. k. 34;

- zeznania świadków:

- E. F. k. 18v – 19;
- B. M. k. 18.

- przesłuchanie powoda k. 19v.

J. D. zmarł 6 października 2017r., jako kawaler bezdzietny, a spadek po nim na podstawie ustawy nabyli jego bratankowie M. D. i R. D. po połowie.

Dowód:

- akt poświadczenia dziedziczenia z 27 lutego 2018r. k. 37 – 38;

- protokół oświadczeń o przyjęciu spadku k. 40 – 42.

Powód, po śmierci J. D., zwrócił się do strony pozwanej o realizację dyspozycji bankowej. Strona pozwana odmówiła wypłaty świadczenia zgodnie z dyspozycją, informując, że dyspozycja jest nieważna, gdyż powód nie zaliczał się do kręgu osób wskazanych w znowelizowanym kilka miesięcy wcześniej art. 56 Prawa Bankowego.

Bezsporne.

Strona pozwana 12 kwietnia 2018r. na podstawie aktu poświadczenia dziedziczenia po J. D. dokonała wypłaty tytułem realizacji spadku na rzecz M. D. kwoty 116 193,05 zł i na rzecz R. D. kwoty 116 194,38 zł.

Dowód:

- wyciąg z rachunku bankowego powoda za okres od 08.04.2018r. do 08.05.2018r. k. 43.

Powód pismem z dnia 9 lutego 2019 r. wezwał stronę pozwaną do zapłaty 45096,36 zł w terminie 14 dni od daty otrzymania wezwania na wskazany w tym piśmie rachunek bankowy. Pismo doręczono stronie pozwanej 18 lutego 2019r.

Pozwany Bank, w odpowiedzi z dnia 7 marca 2019r., odmówił spełnienia świadczenia, uznając zarzuty powoda za nieuzasadnione.

Dowód:

- wezwanie przedsądowe do zapłaty k. 47 – 48;

- potwierdzenia nadania i doręczenia przesyłki k. 45 i 46;

- pismo strony pozwanej z 07.03.2019r. k. 49.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało uwzględnieniu w przeważającej części tj. co do kwoty 44728,96 zł.

W niniejszej sprawie bezspornym był stan faktyczny, w tym okoliczność, że złożona przez zmarłego 6 października 2017r. J. D., w dniu 27 grudnia 2004r. Banku (...) S.A. z siedzibą w W. w Oddziale w K. na podstawie nieaktualnego już art. 57 ust. 1 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. Nr 140, poz. 939) dyspozycja posiadacza rachunku w sprawie przeznaczenia wkładu oszczędnościowego na wypadek śmierci na rzecz powoda M. D. dotknięta była nieważnością, co skutkowało odmową wypłaty powodowi kwoty zapisu przez pozwany Bank.

Spór sprowadzał się do oceny zasadności żądania wypłaty przez stronę pozwaną odszkodowania na rzecz powoda oraz wysokości należnego powodowi świadczenia.

Dyspozycja złożona przez zmarłego J. D., jako sprzeczna z prawem, niewątpliwie była nieważna i nie wywołała zamierzonych skutków prawnych (art. 58 § 1 k.c.). Dyspozycja ta została złożona 27 grudnia 2004r., tj. w dacie gdy nie obowiązywała już pierwotna wersja art. 57 ust. 1 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. Nr 140, poz. 939, dalej jako pr. bankowe). Zgodnie z treścią art. 57 ust. 1 pr. bankowego, obowiązującą do dnia 1 maja 2004 r. w razie śmierci posiadacza rachunków oszczędnościowych, bank jest obowiązany wypłacić z tych rachunków:

1) kwotę wydatkowaną na koszty pogrzebu posiadacza rachunku - osobie, która przedstawi rachunki stwierdzające wysokość poniesionych przez nią wydatków - w wysokości nieprzekraczającej kosztów urządzenia pogrzebu zgodnie ze zwyczajami przyjętymi w danym środowisku,

2) kwotę nie wyższą niż przypadające na ostatni miesiąc przed śmiercią posiadacza rachunku dwudziestokrotne przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, ogłaszane przez Prezesa

Głównego Urzędu Statystycznego, nieprzekraczającą jednak wysokości środków na rachunku - **osobie, którą posiadacz rachunku wskazał w umowie**,

Według art. 57 ust. 3 pr. bankowego kwoty, o których mowa w ust. 1, nie wchodzi do spadku po posiadaczu rachunku.

Zgodnie więc z treścią art. 57 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 pr. bankowego w wersji obowiązującej do 1 maja 2004 r. nie istniały ograniczenia co do kręgu osób na rzecz, których posiadacz rachunku mógł złożyć dyspozycję wypłaty środków finansowych na wypadek śmierci, a środki te nie wchodziły do spadku po posiadaczu rachunku. Jednak od 1 maja 2004 r. z uwagi na zmianę art. 57 i art. 56 pr. bankowego, z art. 57 wyeliminowano regulację dotyczącą dyspozycji na wypadek śmierci, a art. 56 otrzymał brzmienie:

ust. 1. Posiadacz rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej może polecić pisemnie bankowi dokonanie – po swojej śmierci – wypłaty z rachunku wskazanym przez siebie osobom: **małżonkowi, wstępnym, zstępnym lub rodzeństwu określonej kwoty pieniężnej (dyspozycja wkładem na wypadek śmierci)**.

ust. 2. Kwota wypłaty, o której mowa w ust. 1, bez względu na liczbę wydanych dyspozycji, nie może być wyższa niż dwudziestokrotne przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego **za ostatni miesiąc przed śmiercią** posiadacza rachunku. (...).

ust. 5. Kwota wypłacona zgodnie z ust. 1 nie wchodzi do spadku po posiadaczu rachunku.

Nie ulega więc wątpliwości, że w dniu złożenia dyspozycji na rzecz powoda tj. 27 grudnia 2004r. obowiązywała już nowa regulacja w zakresie dyspozycji bankowych na wypadek śmierci, a powód, jako bratanek posiadacza rachunku nie należał do kręgu osób uprawnionych do otrzymania zapisu bankowego na gruncie art. 56 ust. 1 prawa bankowego.

W świetle zgromadzonego materiału dowodowego bez wątpienia winę za wprowadzenie J. D. w błąd co do skuteczności złożonej dyspozycji ponosi strona pozwana.

Zgodnie z art. 416 k.c. osoba prawna jest obowiązana do naprawienia szkody wyrządzonej z winy jej organu.

Bank jako profesjonalny podmiot działający na rynku finansowym powinien ze szczególną dbałością i rzetelnością, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 355 § 2 k.c., prowadzić swoją działalność, w tym przede wszystkim stosować aktualnie obowiązujące przepisy prawa. Tymczasem z okoliczności sprawy wynika, że strona pozwana pomimo zmiany prawa bankowego z dniem 1 maja 2004r. przez wiele lat nie wprowadziła zmian w zakresie stosowanych druków dotyczących dyspozycji na wypadek śmierci, a nawet po ich wprowadzeniu nie przeprowadziła stosownych szkoleń pracowników, którzy odbierali od posiadaczy rachunków te dyspozycje. Z zeznań świadka E. F. wynikało, że nawet gdy od ok. 2010 r. druki dyspozycji zawierały już rubrykę z koniecznością wpisania stopnia pokrewieństwa między zapisodawcą a zapisobiorcą, zdarzyły się sytuacje, że dyspozycje odebrano na rzecz zapisobiorców niespokrewnionych z posiadaczem rachunku (k. 19). Z relacji świadka B. M. wynikało, że zapisy bankowe na wypadek śmierci nie były produktem banku, który traktowano priorytetowo, gdyż nie przynosiły one żadnych zysków bankowi. Nie prowadzono też żadnych szkoleń pracowników w tym zakresie (k. 18).

W tych okolicznościach należało przyjąć, że to z winy organu zarządzającego pozwanym Bankiem ewentualnie osób odpowiedzialnych za wprowadzanie zmian w obowiązującym prawie bankowym do praktyki i funkcjonowania banku, doszło do sporządzenia nieważnej dyspozycji przez J. D.. Nie może ulegać wątpliwości, że przedstawiciel banku (jego pracownik) powinien być należycie przygotowany i przeszkolony w zakresie wykonywanych w imieniu banku czynności i przyjmowanych dyspozycji. Strona pozwana, twierdząc, że jej pracownik nie ponosi winy za zaistniałą sytuację, gdyż nie wiedział, że powód nie należał do grona krewnych uprawnionych do nabycia zapisu, w istocie przyznała, że pracownicy tego banku nie byli kompetentni i należycie przygotowani do obsługi klientów w zakresie przyjmowania dyspozycji bankowych na wypadek śmierci. Niedopuszczalnym byłoby zaaprobowanie rozumowania

strony pozwanej, że bank nie miał obowiązku informowania swoich klientów o zasadach dokonywania dyspozycji na wypadek śmierci oraz skutkach prawnych tych czynności. Trudno przyjąć za prawidłowe i zgodne z rzetelnym działaniem przedsiębiorcy, że pozwany bank uprawniony był odbierać jakiegokolwiek, w tym bezwzględnie nieważne, dyspozycje bankowe na wypadek śmierci.

W ocenie Sądu nie może budzić wątpliwości, że z winy strony pozwanej doszło do przyjęcia od J. D. nieważnej dyspozycji bankowej na wypadek śmierci. Wbrew zarzutom strony pozwanej bezpośrednią konsekwencją tego zdarzenia była szkoda majątkowa jakiej doznał powód wskutek tego, że zapis nie został zrealizowany.

W wyniku bezprawnego działania pozwanego, wskutek rażącego niedbalstwa w zakresie wprowadzenia przez pozwanego bank nowych regulacji prawa bankowego doszło do złożenia nieważnej dyspozycji, co pozbawiło powoda możliwości otrzymania kwoty zapisu uczynionego na jego rzecz przez posiadacza rachunku i wyłączenia tych środków pieniężnych z masy spadkowej. Nie można wykluczyć, że gdyby J. D. wiedział, że dyspozycja bankowa na rzecz powoda jest niedopuszczalna, przekazałby swoje oszczędności powodowi w inny sposób np. w drodze zapisu czy spadkobrania testamentowego, albo uczyniłby na jego rzecz darowiznę.

Zgodnie z treścią art. 56 ust. 2 pr. bankowego kwota nie może być wyższa niż dwudziestokrotne przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za ostatni miesiąc przed śmiercią posiadacza rachunku. Zgodnie z komunikatem Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 17 października 2017r. wydanym na podstawie art. 56 ust. 2 pr. bankowego przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, we wrześniu 2017r. wynosiło 4472,83 zł. Stąd maksymalna wysokość podlegającego wypłacie na rzecz powoda świadczenia z tytułu zapisu wynosiłaby 89 456,60 zł (20 x 4472,83 zł). Na rachunku J. D. na dzień jego śmierci zgromadzone były oszczędności w wysokości 232 382,43 zł. Gdyby zapis bankowy podlegał wykonaniu, powód otrzymałby łącznie z tytułu zapisu i spadkobrania 160 922,01 zł (232 382,43 zł – 89 456,60 zł = 142 930,83 zł – kwota podlegająca dziedziczeniu 142930,83 zł : 2 = 71465,41 zł – kwota którą otrzymałby powód na podstawie dziedziczenia, stąd 71 465,41 zł + 89 456,60 zł (zapis) = 160 922,01 zł). Poza sporem było, że powód z tytułu spadkobrania po J. D. otrzymał od strony pozwanej 116 193,05 zł, a więc o 44 728,96 zł mniej niż otrzymałby, gdyby dyspozycja była skuteczna.

W związku z powyższy Sąd zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda 44 728,96 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 5 marca 2019 r. tj. od dania następnego od daty wymagalności roszczenia określonej przez powoda w piśmie z 9 lutego 2019r., doręczonym 18 lutego 2019r., w którym zażądał wypłaty odszkodowania w terminie 14 dni od doręczenia wezwania tj. do dnia 4 marca 2019r. (zgodnie z art. 481 § 1 i § 2 k.c. i art. 455 k.c.).

Dalej idące powództwo jako nieuzasadnione Sąd oddalił. Powód błędnie ustalił maksymalną wysokość zapisu na 90 191,40 zł w oparciu o przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale 2017r. wynoszące 4509,57 zł.

O kosztach postępowania sąd orzekł w oparciu o art. 100 zd. 2 k.p.c., przyjmując że powód uległ tylko co do nieznaczącej części swojego żądania, a błąd w wyliczeniach wynikał wyłącznie z zastosowania przez powoda stawki przeciętnego wynagrodzenia w III kwartale 2017r., zamiast wynagrodzenia przeciętnego obowiązującego we wrześniu 2017r. Stąd należało zasądzić od strony pozwanej na rzecz powoda poniesione przez niego koszty w całości. Na koszty procesu w wysokości 5872 zł składały się opłata sądowa od pozwu 2255 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika powoda wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa 3617 zł.